

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus LVII. De Cambio, Locato, & Conducto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

C A S U S LVII.

De Cambio, Locato & Conducto.

K Radus varia init cambia: 1. Manuale. 2. Litterale. 3. Reale. 4. Siccum. 5. Francofurtense. 6. Ex cambio aliquid accipit, etsi pecunia ejus sint otiosa. 7. Aliquando plus, aliquando minus exigit, & contra prohibitionem Principis cambisatur. 8. Eius famuli pecunias pro domino receptas, vel aliis solvendas permutant, usdem cambisantur. 9. Domus, agros elocat. 10. Sed expensas rei locatae ferre renuit, nec tempore sterilitatis de pachtia aliquid remittit. 11. 12. 13. Conductorem ante tempus ejicit, operam suam pluribus locat. 14. Famulis, quia ante tempus servitium suum deseruerunt, vel ab ipso dimissi sunt, nihil solvit. 15. Vel saltem subtrahit tempus absentia & aegritudinis, & tempus, quo ipse eis operas assignare noluit, vel non potuit. 16. Locationes sui antecessoris retrahat. 17. 18. 19. Et pretium ob rei locatae meliorationem auget. Pro Resol.

QUÆR. I. Quid, & quotuplex sit cambium?

- I. 1. Cambium est permutatio pecuniæ cum lucro illius, qui in gratiam alterius pecuniam permutat; qui petit cambium, vocatur cambiarius, qui dat, vocatur cambior; hic contractus perficitur mutuâ pecuniæ traditione; distinguitur præcipuè à mutuo, quod in

mutuo detur pecunia præsens pro futura; & quia pecunia futura, si absit omne periculum, damnum, lucrum cessans, aut alius titulus, non minus valet quàm præsens, idè in mutuo nihil supra summam mutuam peti potest; in cambio autem datur pecunia vel præsens pro præfenti, sed in alia specie, vel datur in alio loco, & propterea lucrum licitè accipi potest, uti jam dicitur.

2. Cambium præcipuè est quadruplex: Cambium manuale, cambium per litteras, cambium reale, cambium siccum, vel fictum. 1. Cambium manuale, quod etiam minutum dicitur, est, quando in præfenti de manu ad manum pecunia permutatur, v. g. major pro minori, argentea pro aurea, nova pro antiqua, patria pro peregrina, &c. Hoc cambium est licitum, dummodo servetur justum cambii pretium à lege, vel communi prudentum æstimatione taxatum; ratio est, quod industria, quam habet cambior in habenda, & numeranda omnis generis pecunia, sit pretio æstimabilis, & cambior utilis; item una pecunia est magis commoda ad hunc vel illum locum, ad has, vel illas merces, faciliùsque huc & illuc transferri potest: ergo pro hoc justè aliquid exigi potest.

Uu 2

2. Cam-

3. 2. Cambium per litteras, seu ad locum pariter licitum est, cum scilicet cambfor hic Coloniae accipit pecuniam, quam per suum correspondentem obligatur solvere v. g. Romae erga certum lucrum. Ratio est, quod hoc casu cambfor pecuniam cambfarii suo periculo & industriam virtualiter transferat Romam, hoc autem est utile, & pretio aestimabile, sicut si operam suam locaret ad deferendam pecuniam Caji suo periculo personaliter Romam, posset exigere pretium operae & periculo aequipollens, sic & nunc pretium aequivalens virtuali translationi, quod tamen semper minus esse debet, quam si realiter transferretur. 3. Justum pariter est cambium reale, quo cambfor in loco, ubi est, v. g. Coloniae, dat pecuniam cambfario refundendam alibi, v. g. Romae, ubi cambfarius pecunias habet, pro nunc autem hic indiget Coloniae. Ratio est, quia tunc cambfor tantundem facit, ac si pecuniam Caji Romam transferret Coloniae, eique praesentem sisteret, quod certe est pretio dignum. 4. Cambium fictum, seu fictum est, quando fingitur aliquid ultra sortem accipi ratione cambii, & revera accipitur ex puro mutuo, adeoque est usura; ut si indigeas pecunia Coloniae, & cambfor non velit eam dare nisi Francofurti, ubi scit, te non habere nummos, neque correspondentem, ut sic cogaris dare pretium cambii pro tali loco. Ejusmodi cambium videtur esse, quod vocatur Placentinum, vel Vesuntinum, ita dictum ab urbibus, in quibus primò praticari cepit; fit autem hoc modo: Titius Vesuntii à cambfore accipit 100. cum obligatione reddendi 110. Coloniae, ubi Titius nec pecuniam, nec respondentem habet; petit igitur, ut cambfor agat cum suo Factore, quem habet Coloniae, ut debitum Titii in se suscipiat, sibi que per novas cambiales injungat solvere nomine suo cambfari Coloniae 120. quod vocatur cambium cum recambio, quam praxin tanquam scandalosam, & charitati manifestè repugnantem damnant Pius IV. apud *Cherub.* & Pius V. apud *Nav. c. 17. n. 200.* Ratio est, quod sine justo titulo bis à Titio exigatur pretium cambii; titulus enim, qui praetenditur, est virtualis translatio pecuniae, sed hic pecunia Titii Coloniae virtualiter non transfertur Vesuntium, quia Titius ibidem nullam pecuniam nec correspondentem habet, nec ibi pecuniam indiget, ut supponitur: ergo.
5. Cambium Francofurtense exercetur in hunc modum: Cambfario 6. exigenti cambium ad nundinas Francofurt. cambfor prior numerat pecuniam, v. g. Coloniae, eà lege, ut cambfarius suis sumptibus eandem in nundinis Francofurtensibus rependat cum auctario, & quidem eò majore, quò longius absunt nundinae; hoc cambium, si non adsint alii tituli extrinseci, v. g. lucrum cessans, damnum emergens, periculum sortis, *Suar. Lug. Platel.* aliique vocant usurarium. Rationem dant 1. quia hic non est virtualis translatio pecuniae, aut locatio operae ad translationem,

nem, quia cambfarius ipfemet eam Francofurtum transfert. 2. Si non adfit titulus extrinsecus, videtur aliquid accipi purè ratione dilatae solutionis, vel distantiae temporis; quò enim plus distant nundinae, eò plus accipitur: sed accipere aliquid ratione dilatae solutionis est usurarium, ut patet ex *c. consulti, c. in civitate de usuris*: ergo. Econtrà *Molin. Less. Laym. hìc n. 9.* & alii apud *Castrop. d. 7. p. 7. n. 3.* probabiliùs docent, cambium Francofurtense esse justum, nec continere usuram, quia pecunia ante nundinas plus valet, quàm tempore nundinarum; nam ubi est major pecuniae inopia, & lucràndi opportunità, ubi pecunia pluris aestimatur, atque quò magis distant nundinae, eò major est inopia pecuniae, majorque opportunità lucràndi; in nundinis enim est abundantia pecuniarum, ideòque tunc minus valent, quàm tribus mensibus antecedenter; nam pecuniae se hìc habent velut merces, quae, cum abundantes sunt, & paucos habent emptores, vileseunt; sicut ergo sine usura possum mutuò dare, & repetere pecuniam secundùm valorem, quem nunc habet, quamvis sciam post tres menses, quando pecunia est reddenda, valorem esse diminuendum; cum ille valor, quem pecunia pro nunc habet, sit meus; sic & in cambio Francofurtensi possum petere valorem pecuniae traditae, quem habet pro nunc, quamvis ex post sit diminuendus, ita ut tempore nundinarum 103. fortè plus non valeant, quàm ante tres menses 100. Unde

patet, in cambio Francofurt. non accipi aliquid ratione virtualis translationis pecuniae, aut ratione dilatae solutionis, sed propter majorem pecuniae valorem, quem habet communi aestimatione ante nundinas, qui titulus justus est. Et benè monet *Laym.* quòd cambia inter mercatores recepta etsi saepè dissuaderi, non tamen facilè damnari debeant injustitiae.

QUÆR. II. Quid ampliùs notandum sit circa cambium?

32. seq. 1. Justitiae cambii non obstat, quòd cambforis pecuniae, quas ad tuam petitionem tibi hìc Coloniae solvit, ipsi fortè sint otiosae, econtrà Romae, ubi tu ei solvere debes, valde iis indigeat, ideòque quasi duplum, vel triplum lucrum reportet; nam hoc est per accidens, spectatque ad bonam ejus fortunam; sufficit namque, quòd tibi praeter obsequium pretio aestimabile; sic si quis petat à te, ut ejus equum erga pretium reducas Coloniam, potes acceptare pretium, quamvis tu ob propria negotia aliàs debuisses equum propriis expensis conducere. 2. Pretium cambii debet esse justum attentis circumstantiis; nam in cambio minuto, quò pecunia est melior, utilior, & comparatu difficilior, eò majus potest esse pretium; in cambio locali & reali, quò major est loci distantia, translatio periculiosior, pecunia rarior, &c. eò majus lucrum peti potest. Si justum servetur pretium, non videtur esse mortale contra prohibitionem Magistratùs cambiare, nisi id cedat in damnum notabile Communitatis,

tatis, ut si bonæ pecuniæ exportarentur extra patriam, viliores verò importarentur; tunc enim facillè fiet mortale, aliàs ad summum venialis inobedientia, *Spor. hic à n. 43.* 3. Quæstores Principum, famuli, aut Officiales, si pecuniis domini ludant, cambiant, aut aliter negotiando aliquid lucentur, sunt domini istius lucri, quia hic fructus est industrialis, nec peccant contra iustitiam, si dominus rationabiliter creditur esse contentus, & creditoribus domini, quibus retentis vel permutatis melioribus viliores species pecuniarum solvunt, meliores non debeantur, nec dominus ob viliores species cogatur merces cariùs solvere, uti sæpè contingit; aut dominus velit creditoribus certas species solvi; tunc enim creditores habent jus ad eas, nec potest præsumi consensus domini, aut creditorum. Item si servus pro domino suo pecunias recipiens, eas permutet in viliores, domino injuriam facit; quamprimùm enim eas acceptârat, erant domini; ergo eo invito in monetam viliores commutari non poterant. *V. Lug. d. 28. à n. 24.*

QUÆR. III. Quid circa locatum, ejusque obligationes?

10. R. 1. Locatum est contractus, quo alicujus rei vel personæ usus aut fructus ad tempus conceditur. Dixi, quo alicujus rei vel personæ, quia non tantùm res immobiles, ut agri, vineæ, domus, &c. sed etiam mobiles, ut equi, vaccæ, &c. imò opera & industria personarum erga pretium locari possunt; qui concedit fructum

vel usum rei, vocatur elocator, qui accipit, vocatur conductor. *Covar. Gomez. Reiffenst. Leuren. l. 3. q. 334.*

R. 2. Obligationes elocatoris sunt sequentes: 1. Debet aperire vitia nociva rei, quæ ejus usum aut fructum impediunt, ut si ager ex natura sua sit sterilis, domus sit ruinosa, peste infecta, aut spectris horrida, pascua ferat herbas nocivas, &c. aliàs debet conductori stare de damno; hinc si equum sese in aquam mittere solitum locavit, tenetur merces exinde vitiatas resarcire, si conductorem non monuit; si tamen ipse vitium ignoraverit, tantùm tenetur reddere pretium elocationis, si alter re locatâ utiliter uti non potuit, non verò ad alia damna, *l. 19. ff. de locato & cond. Molin. Bonac. apud Reiffenst. l. 3. Decret. t. 18. n. 36.* 2. Tenetur ad expensas pro reparatione & conservatione rei, item ad onera rei imposita, ut vectigalia, contributiones, census, &c. possunt tamen per speciale pactum imponi conductori, sed tunc pensiones annuæ proportionaliter minui debent. 3. Periculum rei incumbit locatori, tanquam ejus domino, si pereat sine culpa conductoris, qui si sit in mora rem tradendi, vel ad alium usum adhibeat, quàm concessa est, conductori perit. 4. Si ob sterilitatem, incursum hostium, vel grandinem, inundationem, &c. conductor citra suam culpam nullos vel exiguos fructus ex re conductâ percipiat, debet locator pactam vel pretium locationis ex toto vel ex parte remittere, juxta consuetudinem patriæ ad arbitrium prudent-

11.

12.

dentum, ut ex jure probat *Abb. Less. l. 2. c. 24. n. 15. Pyrr. l. 3. t. 18. n. 4.* nisi aliter sit conventum, aut sterilitas sit exigua, vel compensetur fertilitate anni alterius. 5. Non potest conductorem invitum privare re locatâ ante terminum præfinitum, nisi in his casibus: 1. Si in re malè versetur, v. g. non colendo agrum, arbores cædendo, &c. aut in domo detineat homines mala famæ cum scandalo publico; tunc enim ante terminum elocationis ejici posset, & nihilominus pensionem solvere tenebitur usque ad terminum elocationis, si locator alium conductorem habere non posset, quia hoc damnum tunc oritur ex culpa conductoris. 2. Si per biennium pensiones non solvat. 3. Si ipse elocator ex improvîso re pro se, vel proximè conjunctis æqualiter vel magis indigeat. 4. Si res v. g. domus debeat reparari necessariò, & id altero inhabitante fieri non posset. Ita *cit. Jur. Pyrrh. à n. 12. Reiffenst. à n. 57.*

13. R. 3. Obligationes conductoris sunt: 1. Solvere pensionem, vel mercedem tempore & loco im- vel explicitè convento. 2. Tenetur facere aliquas expensas non quidem pro reparanda vel conservanda rei substantia, ad has enim obligatur locator, ut superiùs dixi, sed expensas necessarias ad percipiendos fructus, ut cultivare agros, vineas, stercorare, serere, merere, &c. 3. Debet finito locationis tempore rem reddere totam integramque, aliàs tenetur de damno, in quantum res suâ culpâ deteriorata vel viciata fuit. *Anih. cit.*

14. QUÆR. IV. Quid plus notandum circa obligationes locatoris, & locatarii seu conductoris?

R. Seq. 1. Qui pluribus operam suam in solidum locavit, v. g. plures petunt, ut pro iis feras litteras Coloniam, potes à singulis accipere integrum stipendium, nec teneris eis aperire, quòd jam ab aliis salariatus sis. Ratio est, quia opera tua singulis est æqualiter utilis, sic Procurator aut Agens causæ pluribus suam operam locare potest, dummodo omnibus sufficiat; atque ita quotidie practicatur à Medicis & Causidicis, qui absque imminutione salarii operam suam pluribus elocant. 2. Famulus, vel alius, qui operam suam alteri elocavit, si ante tempus absque legitima causa discedat, perdit totum salarium. Econtra si conductor famulum sine justa causa dimittat, vel famulus ob ejus sævitiam, vel quia ad illicita allicit, spontè discedat, tenetur ei solvere totam mercedem, intellige in foro externo post sententiam judicis; nam si famulus vel dominus exinde nullum damnum passi sint, eò quòd dominus æquè bonum famulum, & servus æquè bonum servitium statim invenerit, in foro conscientie merces solvi debet pro rata temporis, quia neuter damnum passus est, *Azor. Filliut. Less. Reiffenst. n. 90.* 3. Si servus artifex, &c. qui operam alteri elocavit, ab illo opere ad tempus impeditus fuerit, ob causam tenentem se ex parte servi, v. g. abfuit ad sepe liendos vel visitandos parentes, ad

ad prosequendam suam litem, potest ei pro rata absentiae subtrahi salari-um; idem tenet, si infirmus fuerit, nisi aliter sit conventum, vel consuetudo sit contraria, uti est respectu Officialium, vel Consilia-riorum Principis, aut morbus tan-tum sit ad unum alterumve diem, tunc enim, nisi operarii sint diurni, æquitas suadet, ut propter talem morbum nihil subtrahatur, *Nav. man. c. 17. n. 108. Azor. Less. l. c. n. 7. Reiffenst. n. 97.* Ratio est, quod merces tantum detur propter operas conductas, si ergo hæ non præstentur ex defectu famuli, nec debetur merces. Econ-trà si ex defectu domini famulus ab opera cessarit, eò quod ei dominus operas assignare noluerit, vel non potuerit, & interim servus æquali mercede operas suas alteri non loca-vit, tota merces ei solvenda est, *arg. leg. 38. ff. de locato. l. 2. ff. de his qui.* Ratio est, quia servus tenetur carere mercede, si ex suo defectu non præ-stet operam conductam: ergo si id contingat ex defectu domini, de-betur ei merces integra. *V. Lug. d. 29. sect. 3. Carpzov. p. 3. decis. 164. Leur. 17. q. 346.* 4. Qui succedit in bona al-terius tanquam hæres, seu successor universalis, tenetur stare contractui elocationis factæ à suo prædecesso-re, quia facit cum eo unam in jure personam: ergo contractus, ex qui-bus defunctus obligabatur, etiam ipse obligatur, nisi expressè tantum facti sint ad tempus vitæ. Item pu-

illus debet stare locationi factæ à suo Tutore, Tutor, Prælatas, Be-neficiatus stare locationi, emptioni, aliisque contractibus initis à suis prædecessoribus. Econtrà successor particularis, ut legatarius, donata-rius, empor, rem legatam, emptam, donatam non tenetur relinquere sub priore conductore, sed potest alteri elocare, nisi specialiter conventum esset, ut res elocata maneret sub eo-dem conductore, etiam in casu, quo alium dominum esset habitura; imò quamvis non adsit talis conventio, empor non poterit expellere conductorem cum gravi ejus damno, privando v. g. eum fructibus, quos suo labore & expensis seminavit in agro conducto. 5. Sicut successor particularis v. g. empor ejicere potest conductorem, sic & ille potest spontè cedere, quia huic ex contractu non est obligatus. De cætero, si con-ductor sine justa causa ante termi-num elocationis rem conductam, v. g. domum, derelinquat, debet vel novum conductorem accipere, qui domino pensiones solvat, vel ipse solvere, etiamsi domum non inhabitet. 6. Si ager ob cæli ele-mentiam, aut intrinsecam & natura-lem meliorationem per plures annos fiat fructuosior, pensiones augeri poterunt, secus si ob solam indu-striam coloni; hæc enim industria, cum non spectet ad dominum, sed colonum, propterea pensio augeri non debet.

18.

19.

✎ (+) ✎

CASUS